

Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2004:5

Työsuojelu Suomessa

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Työsuojeluosasto

Tampere 2004

ISSN 1236-2123

ISBN 952-00-1513-2

Uudistettu painos 2004

Kirjapaino Hermes Oy, Tampere 2004

Työsuojelu Suomessa

Sisällysluettelo

Työsuojelun strategia	5
Työolojen kehitys	6
Työsuojelutoiminta työpaikalla	7
• Työsuojelun yhteistoiminta	7
• Työsuojelun toimintaohjelma ja riskin arviointi	8
• Työkykyä ylläpitävä toiminta	8
• Työterveyshuolto	9
Työsuojeluhallinto tukee ja valvoo	10
• Työssä käytettävien tuotteiden valvonta	10
Kansainvälinen yhteistyö	11
Työsuojelutoimijat Suomessa	12
• Sosiaali- ja terveysministeriö	13
• Työministeriö	13
• Työsuojelupiirit	13
• Työterveyslaitos	14
• Työturvallisuuskeskus	14
• Työsuojelurahasto	15
• Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT	15
• Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus STTV ...	15
• Turvatekniikan keskus TUKES	16
• Säteilyturvakeskus STUK	16
• Kuluttajavirasto	17
• Tapaturmavakuutuslaitosten liitto TVL	17
Yhteystietoja	19

Työllä ja työoloilla on suuri merkitys niin ihmisen kuin koko yhteiskunnan hyvinvoinnille. Suomessa työsuojelu perustuu hyvän työympäristön käsitteelle, joka kattaa työn turvallisuuden ja terveellisyyden lisäksi palvelussuhteen ehdot sekä henkisen hyvinvoinnin.

Työsuojelun päätavoite on pitää yllä ja edistää työntekijöiden terveyttä, turvallisuutta ja työkykyä sekä ehkäistä tapaturmia ja ammattitauteja. Erityisiä kehittämisen kohteita ovat työperäisten tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisy sekä työntekijöiden henkisen hyvinvoinnin ja työssä jaksamisen edistäminen.

Työsuojeluhallinto vahvistaa työpaikkojen omaa kykyä ja halua parantaa työoloja sekä muutoinkin hoitaa työsuojeluasioita omatoimisesti, niin että myös työntekijöiden työtyytyväisyys ja työn tuottavuus lisääntyvät.

Työsuojelun integroiminen yrityksen muuhun toimintaan sekä tuottavuuden ja talouden näkökulma ovat merkinneet työsuojelun käsitteen laajentumista. Turvallisuuden ja terveellisyyden lisäksi siihen liitetään nyt myös henkinen hyvinvointi ja työtyytyväisyys, osaaminen ja motivaatio, organisaation toimivuus sekä johtaminen.

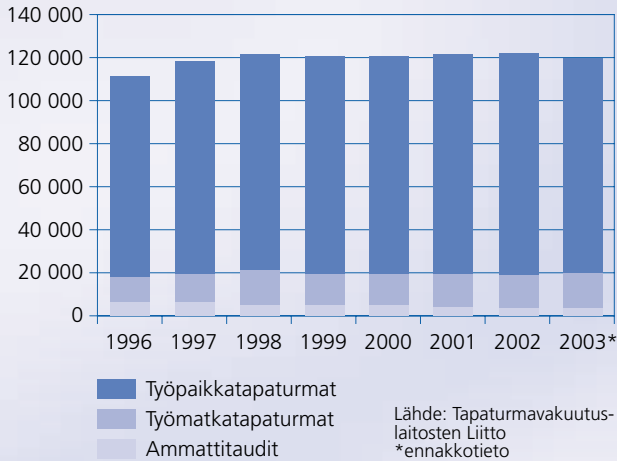
Työnantajalla on laissa säädetty vastuu työn turvallisuudesta ja terveellisyydestä, mutta myös työntekijällä on velvoitteita työolojen kehittämiseksi ja työkyvyn ylläpitämiseksi.

Työsuojeluhallinto tukee työnantajia ja työntekijöitä työolojen parantamisessa ja velvoitteiden täyttämässä sekä työsuojelun integroimisessa työpaikan muuhun toimintaan.

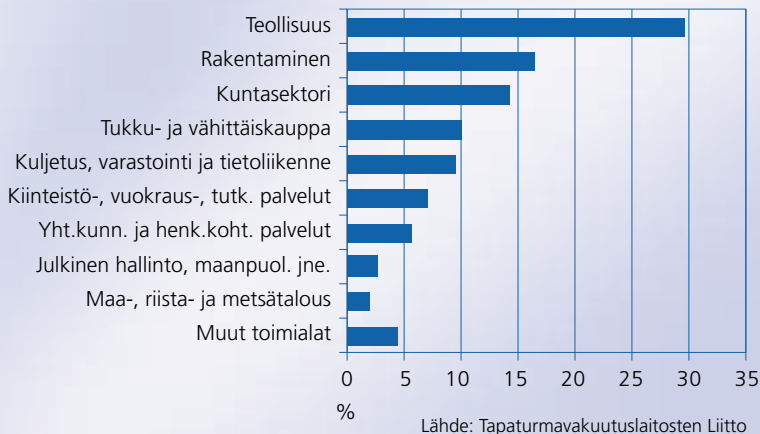
Työsuojeluhallinnon toiminta-ajatus

Työsuojeluhallinto vaikuttaa työyhteisöjen toimintaan ja työympäristöön työntekijöiden työturvallisuutta, hyvinvointia, terveyttä sekä toiminnan tuloksia parantavasti läheisessä yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa.

PALKANSAAJIEN TYÖTAPATURMAT
JA AMMATTITAUDIT 1996–2003

TYÖPAIKKATAPATURMAT
ERÄILLÄ TOIMIALOILLA 2002

Turvallisuuskulttuuri ja asenteet työolojen kehittämistä ovat viime vuosina muuttuneet myönteiseen suuntaan. Työntekijöiden terveyden ja hyvinvoinnin merkitys tuottavuuden ja kilpailukyvyn kannalta ymmärretään ja osataan ottaa huomioon entistä paremmin. Työolot, varsinkin fyysinen työympäristö, muuttuvat kuitenkin varsin hitaasti.

Määrätietoinen työsuojelutyö on vähentänyt tapaturmien ja ammattitautien määrää. Tapaturmataajuus (tapaturmien määrä miljoonaa työtuntia kohti) on parinkymmenen viime vuoden aikana laskenut kolmanneksella. EU-maihin verrattuna Suomi edustaa tässä suhteessa hyvää keskitasoa, joskin esimerkiksi Ruotsin tapaturmatilanne on Suomea parempi.

Työolot näyttävät kehittyneen myönteiseen suuntaan 2000-luvun alkuvuosina. Kiire ja stressi ovat vähentyneet, mutta sairauspoissaolot lisääntyneet. Niiden synä on yhä useammin tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä mielenterveyden häiriöt.

Myös työn sisältöjen ja työelämän laadun koetaan parantuneen. Työpaikkojen ja työn uudelleen organisointi on antanut mahdollisuuksia ottaa huomioon työntekijän tarpeet ja hyvinvointi entistä paremmin.

Työntekijöiden ikääntyminen on myös työsuojelun kannalta merkittävä asia, se vaikuttaa työolojen kehittämistarpeisiin ja työsuojelun suuntaamiseen.

Työtapaturmien ja työperäisten sairauksien yhteiskunnalle aiheuttamien kustannusten arvioidaan olevan noin 2,8 miljardia euroa eli yli 2 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Työsuojelutoiminta työpaikalla

Työnantaja vastaa kaikesta työpaikan työsuojelusta. Työturvallisuuslain mukaan työnantajan on otettava huomioon kaikki, mikä työn laatuun, työoloihin, työntekijän ikään, sukupuoliin, ammattitaitoon sekä hänen muihin edellytyksiinsä katsoen kohtuudella on tarpeellista työntekijän suojelemiseksi joutumasta työssä alttiiksi tapaturmille tai saamasta työn johdosta haittaa terveydelleen. Turvallisuus on pyrittävä varmistamaan jo työn ja työtilojen suunnitteluvaiheessa. Lisäksi työympäristön vaaroja ja haittoja on jatkuvasti tarkkailtava ja tarvittaessa on ryhdyttävä toimiin tapaturmien, terveysvaarojen ja muiden vaaratilanteiden selvittämiseksi ja torjumiseksi.

Työnantaja perehdyttää työntekijänsä työpaikan oloihin ja oikeisiin työmenetelmiin sekä turvallisuusmääräyksiin. Työntekijän puolestaan on noudatettava määräyksiä ja ilmoitettava havaitsemistaan puutteista esimiehelleen tai työsuojeluvaltuutetulle.

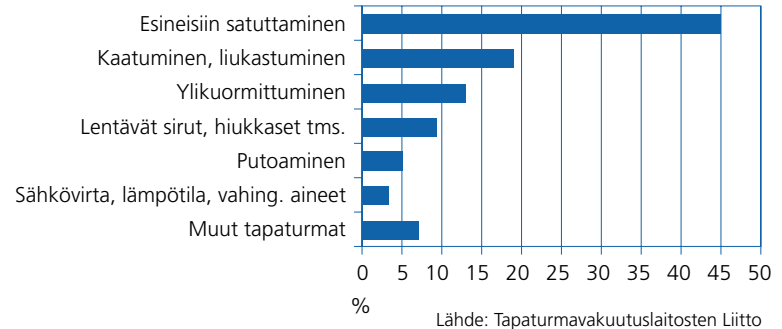
Työsuojelun yhteistoiminta

Työnantaja nimeää työpaikan työsuojelun yhteistoimintaa varten työsuojelupäällikön, ellei hän halua itse toimia tässä tehtävässä. Työntekijät voivat valita työsuojeluvaltuutetun ja kaksi varavaltuutettua omiksi edustajikseen työnantajaan ja työsuojeluviranomaisiin päin. Valtuutettu on valittava, jos työpaikalla on vähintään 10 työntekijää.

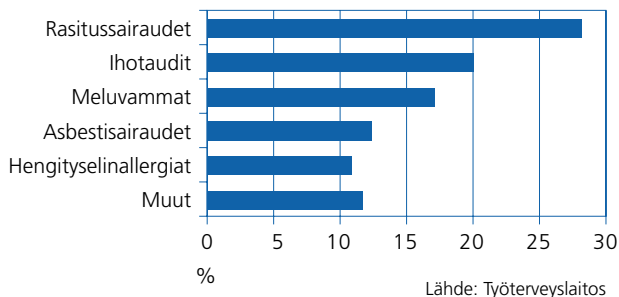
Vähintään 20 työntekijän työpaikoille valitaan työnantajan, työntekijöiden ja toimihenkilöiden edustajista työsuojelutoimikunta, jonka tehtävänä on työn terveellisuuden ja turvallisuuden edistäminen. Työsuojeluvaltuutetulla on toimikunnan kokouksissa läsnäolo- ja puheoikeus.

Toimikunta tekee tarvittaessa työnantajalle esityksiä työolojen parantamiseksi sekä työterveyshuollon kehittämiseksi ja työsuojelukoulutuksen ja työn opastuksen järjestämiseksi. Lisäksi toimikunta osallistuu työkykyä ylläpitävän toiminnan järjestämiseen ja työsuojelutarkastuksiin.

TYÖPAIKKATAPATURMAT
TAPATURMATYYPIN MUKAAN 2002

AMMATTITAUDIT TAUTIRYHMITÄIN 2002

Työsuojelun toimintaohjelma ja riskin arviointi

Työnantaja laatii työpaikalle työsuojelun toimintaohjelman, johon kirjataan muun muassa tiedot työpaikan vaaroista ja niiden välttämistä sekä siitä, miten työturvallisuus on organisoitu ja miten vastuut jaettu. Toimintaohjelman tulee kattaa työkykyä ylläpitävä toiminta.

Toimintaohjelma perustuu työpaikan riskien arviointiin. Riskit kartoitetaan, arvioidaan niiden suuruus ja todennäköisyys ja sen jälkeen päätetään toimista niiden poistamiseksi tai hallitsemiseksi.

Riskien arvioinnin tarkoituksena on tunnistaa työstä aiheutuvat vaarat ja helpottaa työnantajan toimia työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi.

Toimintaohjelman tavoitteena on kehittää työoloja työpaikan omien edellytysten mukaan. Sen noudattaminen on osa nykyaikaista turvallisuusjohtamista.

Työkykyä ylläpitävä toiminta

Työpaikkojen työkykyä ylläpitävällä toiminnalla tarkoitetaan kaikkea toimintaa, jolla työnantaja ja työntekijä sekä työpaikan yhteistoimintaorganisaatiot yhteistyössä pyrkivät edistämään ja tukemaan jokaisen työelämässä mukana olevan työntekijän toimintakykyä hänen työuransa kaikissa vaiheissa.

Suuri osa suomalaisista työntekijöistä on työkykyä ylläpitävän toiminnan piirissä. Työpaikoilla kehittämistoimet kohdistuvat mm. työhön ja työympäristöön, työyhteisön johtamiseen ja työntekijöiden osaamisen sekä voimavarojen ja terveyden tukemiseen.

Työsuojelupiirit ohjaavat työkykyä ylläpitävään toimintaan työpaikkavalvonnan yhteydessä.

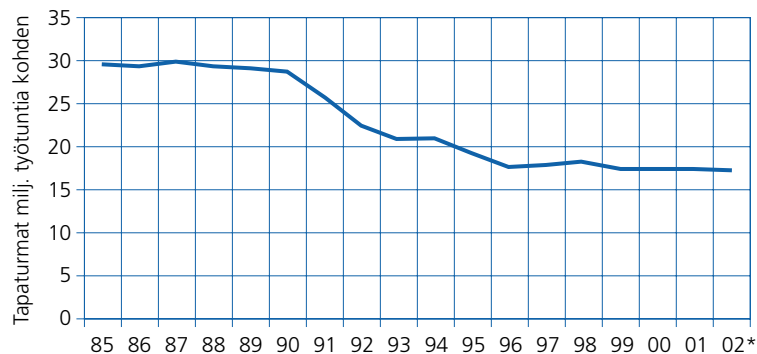
Työterveyshuolto

Työnantajan on järjestettävä työntekijöilleen työterveyshuolto työstä johtuvien terveysvaarojen ehkäisemiseksi ja työolojen kehittämiseksi.

Työterveyshuolto tekee työpaikkaselvityksiä ja seuraa työntekijöiden terveydentilaa ja työssä selviytymistä suorittamalla muun muassa terveystarkastuksia sekä ohjaamalla työpaikkoja ja työntekijöitä työhön liittyvien vaarojen välttämiseksi. Lakisääteisen työterveyshuollon lisäksi työnantaja voi järjestää työntekijöilleen sairaanhoito- ja muita terveydenhuoltopalveluja. Työterveyshuollon tulee omalta osaltaan osallistua työkykyä ylläpitävään toimintaan työpaikalla.

Työsuojelupiirit valvovat työterveyshuollon toteutumista. Työterveyshuoltopalvelujen lääketieteellisen sisällön valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle ja lääninhallituksille.

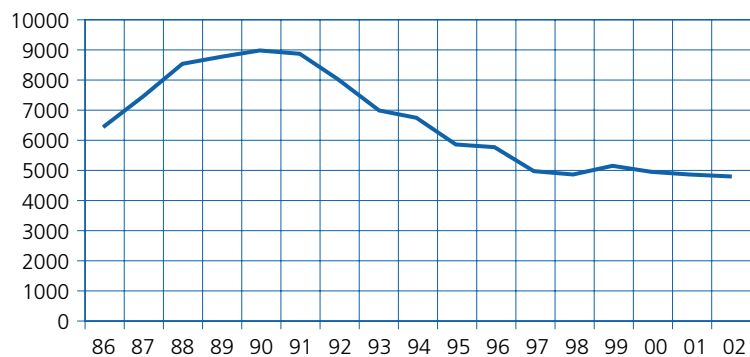
TYÖPAIKKATAPATURMIEN TAAJUUS VUOSINA 1985–2002

Mukana ovat vähintään 3 päivän työkyvyttömyyden aiheuttaneet palkansaajien tapaturmat.

Lähde: Tilastokeskus
*ennakkotieto

AMMATTITAUTIEN MÄÄRÄN KEHITYS VUOSINA 1986–2002

Lähde: Työterveyslaitos

Työsuojelupiirit sekä sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto valvovat viranomaisina työsuojelulainsäädännön noudattamista työpaikoilla sekä tiedottavat ja neuvovat hyvistä työsuojeluratkaisuista.

Työsuojeluviranomaisten valvottavana on noin kuudenkymmenen säädöksen noudattaminen. Keskeisiä näistä ovat työturvallisuuslaki ja sen alaiset valtioneuvoston päätökset, työaikalaki, vuosilomalaki, työsopimuslaki, työterveyshuoltolaki sekä laki nuorten työntekijäin suojelusta.

Työsuojeluvalvonta suunnataan omien havaintojen, tilastojen ja muiden tietolähteiden perusteella ongelmallisimmille toimialoille. Myös asiakkailta tuleviin pyyntöihin vastataan kattavasti.

Viranomaisvalvonnan ja -ohjauksen tavoitteena on, että työpaikat yhä enemmän arvioivat itse työolojaan ja ryhtyvät tarvittaessa toimiin niiden parantamiseksi.

Työssä käytettävien tuotteiden valvonta

Euroopan talousalueella tavarat liikkuvat vapaasti yli valtioiden rajojen. Tämä edellyttää, että ne täyttävät niitä koskevat vaatimukset.

Työsuojeluosasto ja työsuojelupiirit valvovat työssä käytettävien koneiden, laitteiden, kemiallisten aineiden sekä henkilösuojainten vaatimustenmukaisuutta markkinavalvonnalla, jolla pyritään varmistamaan, että työpaikoilla käytetään vain turvallisia ja vaatimusten mukaisia tuotteita.

Markkinavalvonnassa työsuojeluosasto on yhteistyössä Turvatekniikan keskuksen, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen ja Kuluttajaviraston kanssa.

Yhdistyneiden kansakuntien YK:n ja sen alajärjestönä toimivan Kansainvälisen työjärjestön ILO:n jäsenvaltiona Suomi on hyväksynyt lukuisan joukon yleissopimuksia ja suosituksia työntekijöiden suojelusta. Niiden vaikutus maamme työsuojeluun on ollut ja on edelleen merkittävä.

Valtaosa työsuojeluasioista kuuluu Euroopan yhteisön toimivaltaan ja sen antamat työsuojelusäädökset siirretään suomalaisiksi lainsäädännöksi.

Työsuojeluosaston asiantuntijat osallistuvat työsuojelusäädösten ja -ohjelmien valmisteluun EU:n toimitelmissä. Tavoitteena on vakiinnuttaa korkea työsuojelutaso kaikkiin EU-maihin ja että Suomen kansalliset erityisolot, kuten kylmyys, otetaan huomioon EU:n lainsäädännössä.

Työsuojeluosasto on aktiivisesti mukana Euroopan työterveys- ja turvallisuusverkon kehittämisessä. Verkko on perustettu kokoamaan, analysoimaan ja välittämään tietoa työsuojelututkimuksesta, lainsäädännöstä sekä hyvistä käytännön ratkaisuista työturvallisuuden parantamiseksi. Tie-

don kulkua kehitetään paitsi alan kansallisten ja kansainvälisten organisaatioiden välillä, myös suoraan työntekijöille ja työnantajille. Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston tärkein tiedonvälityskanava on Internet. Suomenkieliset kotisivut löytyvät osoitteesta www.tyosuojelutietopankki.fi.

Myös pohjoismaisella yhteistyöllä on Suomen työsuojelussa suuri merkitys. Vuonna 1990 voimaan tullut yhteistyösopimus sisältää tavoitteita mm. yhteisistä testaus- ja tarkastusmenettelyistä, tilastoinnista ja työolojen jatkuvasta parantamisesta.

Pohjoismaisen työmarkkina- ja työsuojeluasioita käsittelevän virkamieskomitean alaisuudessa toimii pysyviä työryhmiä ja projekteja, joissa suomalaiset virkamiehet ja tutkijat ovat mukana. Viime vuosina yhteistyö on yhä enemmän ollut EU:n työsuojelusäädösten käytännön toteuttamista sekä Venäjän ja Baltian maiden tukemista.

Lähialueyhteistyö Venäjän ja Baltian maiden kanssa tähtää sosiaalisten erojen poistamiseen.

Työsuojelun viranomaiskenttä

- Sosiaali- ja terveysministeriö
 - työsuojeluosasto
 - terveysosasto
- Työsuojelupiirit
- Muut viranomaiset
 - Työministeriö
 - Turvatekniikan keskus
 - Säteilyturvakeskus
 - Kuluttajavirasto
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus

- työolojen kehittäminen
- normitus
- valvonta

Järjestökenttä

- Työmarkkinajärjestöt
- Työturvallisuuskeskus

- sopimukset
- koulutus
- tiedonvälitys

Tutkimus- ja palvelulaitokset

- Työterveyslaitos
- Valtion tekninen tutkimuskeskus
- SuomenStandardisoimisliitto
- Tapaturmavakuutuslaitosten liitto
- Vakuutusyhtiöt
- Korkeakoulut
- Työterveyspalvelujen tuottajat
- Työsuojelurahasto

- tutkimukset
- lausunnot
- mittaus
- tiedonvälitys
- koulutus
- asiantuntijapalvelut
- tutkimusmäärärahat

Työpaikka

Työnantaja • työntekijät

- työsuojelupäällikkö
- työsuojeluvastuuhenkilö
- työsuojeluasiamies
- työsuojelutoimikunta

- omaehtoinen työsuojelutoiminta
- työsuojelun toimintaohjelma
- linjavastuu

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa sosiaali- ja terveystalvulujen kehittämistä sekä väestön elinolojen parantamisesta ehkäisevän sosiaali- ja terveyspolitiikan keinoin.

Ministeriö ohjaa työsuojelun viranomaistoimintaa, vastaa työsuojelu- ja työterveyshuoltolainsäädännön valmistelusta ja toimeenpanosta sekä koordinoi alan tutkimusta ja huolehtii kansainvälisestä yhteistyöstä.

Työsuojeluosasto vastaa työsuojelulainsäädännön ja kansallisen työsuojelupolitiikan valmistelusta ja kehittämistä sekä koordinoi työsuojelututkimusta ja tutkimustiedon hyödynnettävyyden parantamista. Lisäksi osasto ohjaa työsuojelupiirejä, kehittää valvontamenetelmiä ja varmistaa niiden resurssit.

Työterveyshuoltolainsäädännön kehittämistä vastaa terveysosasto.

Työministeriö

Työministeriön tehtävänä on edistää työmarkkinoiden ja työorganisaatioiden toimivuutta, sekä maahanmuuttajien kotoutumista. Poliittikaosasto on vastuussa ministeriön strategiasta sekä keskittyy lakien ja työ- ja maahanmuuttopolitiikan valmisteluun. Toimeenpano-osasto vastaa työpolitiikan toimeenpanosta työvoima- ja elinkeinokeskusten kautta.

Työministeriö valmistelee kolmikantaisesti yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa keskeisen työläinsäädännön. Ministeriön valmisteltaviin lakeihin kuuluvat työsopimuslaki, laki kotitaloustyöntekijän työsuhteesta, työaikalaki, vuosilomalaki, laki yhteistoiminnasta yrityksissä, henkilöstörahastolaki, laki henkilöstön edustuksesta yrityksen hallinnossa, laki nuorista työntekijöistä, palkkaturvalaki, työehtosopimuslaki, työneuvostolaki ja laki työriitojen sovittelusta. Työsuojelulainsäädännön valmistelu kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosastolle.

Työministeriön yhteydessä toimiva työneuvosto antaa tulkintoja työaika, vuosilomaa, nuoria työntekijöitä ja työturvallisuutta koskevasta työsuojelulainsäädännöstä.

Työministeriön koordinoima Kansallinen työelämän kehittämisohjelma tukee erilaisia työpaikkalähtöisiä projekteja tuottavuuden ja työelämän laadun parantamiseksi. Lisäksi hankkeen avulla luodaan ja pidetään yllä tietoa ja osaamista välittäviä yhteistyöverkostoja sekä edistetään tutkimuksen hyväksikäyttöä työelämän kehittämisessä.

Työministeriön lisäksi ohjelmassa ovat mukana työmarkkinajärjestöt sekä sosiaali- ja terveysministeriö.

Työsuojelupiirit

Sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksessa toimivat työsuojelupiirit huolehtivat viranomaisina käytännön työsuojeluvalvonnasta. Työsuojelupiirit ohjaavat ja neuvovat työoloja, työsuhdetta ja tasa-arvoa koskevien säädösten soveltamisessa ja valvovat niiden noudattamista työpaikoilla. Työsuojelupiirit neuvovat myös työntekijöitä työturvallisuus- ja työsuohdeasi-oissa.

Työsuojelutarkastajalla on oikeus päästä jokaiselle työpaikalle ja muihin valvontakohteisiin sekä saada nähtävään työsuojeluvalvonnan kannalta tarpeelliset asiakirjat. Tarvittaessa työsuojelupiiri voi velvoittaa työnantajan korjaamaan työpaikalla esiintyvät työturvallisuuspuutteet.

Tarkastajalla on vaitiolovelvollisuus liikesalaisuuksia ja työntekijän terveydentilaa koskevista tiedoista sekä mahdollisista työpaikalta tulleista tarkastuspyynnöistä.

Suomessa on kahdeksan työsuojelupiiriä, jotka toimivat sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksessa. Piirien henkilöstön määrä on noin 450, joista noin 350 on työsuojelutarkastajia. Työsuojelupiirien valvottavana on noin 240 000 työpaikkaa, joille tehdään vuosittain lähes 30 000 tarkastusta. Lisäksi tarkastajat antavat lausuntoja työtiloja ja työmenetelmiä koskevista suunnitelmista.

Työterveyslaitos

Työterveyslaitos on työterveys- ja työsuojelualan tutkimus- ja asiantuntijalaitos. Toiminnan tavoitteena on terve ja työkykyinen suomalainen työntekijä ja hyvin toimiva työpaikka. Tavoitteeseensa Työterveyslaitos pyrkii tutkimuksen, asiantuntijapalveluiden, koulutuksen ja tiedonvälityksen keinoin.

Tutkimuksen kohteena ovat työntekijöiden terveys ja työkyky, hyvän työympäristön ominaisuudet, työn ruumiillinen ja henkinen kuormittavuus, kemiallisten aineiden vaarat, melu, lämpö ja säteily, turvalliset työmenetelmät, työtaturmat ja ammattitaudit. Tutkimushankkeita on käynnissä vuosittain noin 200.

Työterveyslaitoksen asiantuntijat palvelevat hyvän, tuottavan ja laadukkaan työympäristön suunnittelussa. Palveluihin kuuluvat mm. työhygieeniset mittaus- ja analyysipalvelut työpaikoilla, työkykyä ylläpitävän ja edistävän toiminnan hankkeet, riskinarviointi työpaikoilla, vaativiin ammatteihin pyrkivien testaaminen, työpsykologiset selvitykset, työyhteisöjen kehittäminen sekä ohjaaminen työsuojelun toimintaohjelmien laatimisessa.

Työterveyslaitos järjestää vuosittain noin 300 kurssia. Koulutus on ammattitaitoa ylläpitävää ja kehittävää jatko- ja täydennyskoulutusta työterveyden ja -turvallisuuden sekä työsuojelun aloilla työskenteleville.

Työterveyslaitos tiedottaa uusista tutkimuksista ja ajankohtaisista aiheista mm. omissa lehdistään, oppaissaan ja muissa julkaisuissaan. Työterveyslaitoksella on maan kattavin työterveysalan tietopalvelukeskus, jonka palvelut ovat kenen tahansa käytettävissä.

Työterveyslaitos on sosiaali- ja terveysministeriön alainen julkisoikeudellinen yhteisö. Sosiaali- ja terveysministeriön terveysosasto koordinoi sen tulossopimuksen valmistelua.

Työterveyslaitoksen henkilöstön määrä on noin 600. Keskuslaitoksen lisäksi työterveys- ja työsuojeluasioissa palvelee kuusi aluetöterveyslaitosta, jotka sijaitsevat Kuopiossa, Lappeenrannassa, Oulussa, Tampereella, Turussa ja Helsingissä.

Työturvallisuuskeskus

Työturvallisuuskeskus edistää työolojen ja työyhteisöjen terveellisyttä, turvallisuutta ja tuloksellisuutta. Toiminta kohdistuu kokonaisvaltaisesti työsuojeluun, työterveyshuoltoon, tuloksellisuuteen, tuottavuuteen ja laatuun. Lähtökohtana on, että kehitystyö onnistuu parhaiten johdon ja henkilöstön yhteistyönä.

Työturvallisuuskeskus tuottaa ja välittää työolojen kehittämisessä tarvittavaa tietoa ja osaamista. Toimintatapoja ovat

- **koulutus**
vuosittain noin 200 perus-, jatko- ja erikoiskurssia sekä tietoiskua
- **työyhteisöpalvelut**
työpaikkakohtaiseen kehittämiseen ja koulutukseen tarpeiden mukaan
- **julkaisutuotanto**
yleisiä, ala- ja aihekohtaisia oppaita, tietolehtiä, opetuspaketteja, kalvostoja, opetusvideoita
- **tiedotus**
mm. Työyhteisöviesti - Arbetsplatsinfo -lehti neljästi vuodessa
- **neuvonta ja tietopalvelu**
neuvontaa, tiedonhakuja ja -selvityksiä asiakastarpeiden mukaan
- **henkilörekisterin ylläpito**
noin 65 000 yksityis- ja kunta-alojen työpaikkojen työsuojelu- ja työterveyshenkilöstön yhteystiedot.

Työturvallisuuskeskus noudattaa toiminnassaan kestävän kehityksen periaatteita. Sen vahvuuksia ovat laaja yhteistyöpohja, asiantuntemus, asiakaslähtöisyys sekä edulliset tuotteet ja palvelut.

Työturvallisuuskeskus on työmarkkinain keskusjärjestöjen hallinnoima toimisto, joka toimii tiiviissä yhteistyössä toimialakohtaisesti teollisuus-, palvelu- ja kunta-alojen työnantaja- ja palkansaajajärjestöjen kanssa. Toiminta rahoitetaan Työsuojelurahaston avustuksilla sekä koulutus- ja aineistotuotoilla.

Työsuojelurahasto

Työsuojelurahasto on perustettu vuonna 1979. Sen hallinnossa ovat edustettuina työmarkkinajärjestöt ja toimintaa valvoo sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Varat tulevat työnantajien tapaturmavakuusmaksuista.

Työsuojelurahasto rahoittaa tutkimus-, kehitys- ja tiedotustoimintaa, joka parantaa työoloja sekä edistää työyhteisöjen toiminnan turvallisuutta ja tuottavuutta. Lisäksi rahasto rahoittaa Työturvallisuuskeskuksen toimintaa.

Rahoituskohteina ovat työympäristö, työelämän suhteet ja tuottavuus. Rahoitusmuodot ovat tutkimus- ja kehitys-, tiedotus- ja koulutusmäärärahat, kehittämisavustukset ja henkilökohtaiset stipendit.

Määrärahat on tarkoitettu työelämän ja työympäristön tutkimus- ja kehityshankkeisiin sekä tutkimustiedon levittämiseen käyttäjille. Kehittämisavustuksella rahasto tukee toimialaansa kuuluvien tutkimus- ja kehittämistulosten käyttöönottamista hakijan omassa työyhteisössä ulkopuolisen asiantuntijan avulla.

Yksityinen henkilö voi saada stipendin työelämää käsittelevän lisenssiaatti- tai väitöskirjan loppuun saattamiseen, työelämän kehitystyössä välttämättömään jatko- ja täydennyskoulutukseen tai omien tutkimustulostensa esittelemiseen kansainvälisessä kokouksessa.

Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT

VTT on riippumaton asiantuntijaorganisaatio, joka tuottaa laaja-alaisia teknologia- ja tutkimuspalveluja sekä kotimaisille että kansainvälisille asiakkailleen, yrityksille ja julkiselle sektorille. VTT pyrkii lisäämään omistajansa ja suomalaisen yhteiskunnan hyvinvointia ja parantamaan teknologiaosaamisensa kautta asiakkaidensa teknistaloudellista kilpailukykyä. VTT toimii kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuudessa. VTT:ssä työskentelee noin 2 800 henkeä. VTT:n työturvallisuuteen kohdistuvan tutkimuksen laajuus on arviolta noin 50 ja koko turvallisuustutkimuksen noin 200 henkilötyövuotta. Työturvallisuutta edistävä tutkimus- ja kehitystyö tehdään usein osana teknologian muuta, muun muassa kilpailukyyn, laatuun ja tuottavuuteen kohdistuvaa kehitystyötä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus STTV

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus valvoo alkoholipitoisista aineista, tupakasta ja kemikaaleista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä varmistaa tuotteita koskevien määräysten noudattamisen. Tuotevalvontakeskus on sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön alainen.

Tuotevalvontakeskuksen kemikaaliosasto vastaa kemikaalien aiheuttamien terveyshaittojen ehkäisystä ja valvonnasta.

Kemikaalivalvonnassa tuotevalvontakeskuksen tehtävät pohjautuvat pääosin yhteisöoikeuslainsäädäntöön. Toiminta liittyy kemikaalien ja torjunta-aineiden riskien ja hyväksyttävyyden arviointiin, luokitus- ja merkintäasioihin, markkinavalvontaan sekä GLP-laboratorioiden valvontaan.

Tuoterekisteriyksikkö ylläpitää kemikaalirekisterin tuoterekisteriä. Rekisteri sisältää tietoja Suomessa markkinoille luovutetuista vaarallisista kemikaaleista. Rekisteri on kemikaalilain valvontaviranomaisten käytössä.

Tuotevalvontakeskuksessa työskentelee 71 henkilöä, näistä kemikaaliosastolla 22 ja tuoterekisteriyksikössä 12 henkilöä. Tuotevalvontakeskuksen yhteistyötahoja ovat sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi Suomen ympäristökeskus, Kasvintuotannon tarkastuskeskus ja Lääkelaitos.

Turvatekniikan keskus TUKES

Turvatekniikan keskus on teknisen turvallisuuden ja luotettavuuden asiantuntija, valvoja ja kehittäjä. Sen toimialoja ja valvonnan kohteita ovat muun muassa kemikaali- ja prosessiturvallisuus, painelaiteturvallisuus, sähköturvallisuus, pelastustoimen laitteet sekä mittaamisvälineet ja jalometallituotteet.

TUKESin toiminnan tavoitteena on suojella ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä turvallisuusriskeiltä sekä edistää teknistä luotettavuutta. Valvontatehtävät on organisoitu kahteen yksikköön: laitosvalvontaan (laitokset, laitteistot ja tekniset palvelut) sekä tuotevalvontaan (tuotteet ja mittaamistoiminta).

Valvonnan ohella TUKES osallistuu kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön, lainsäädännön kehittämiseen sekä erilaisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Tehtäviin kuuluu myös aktiivinen viestintä teknisen turvallisuuden ja luotettavuuden asioista.

TUKES toimii pääasiassa kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla, mutta tehtäviä on myös monien muiden ministeriöiden aloilta.

Säteilyturvakeskus STUK

Säteilyturvakeskus on säteily- ja ydinturvallisuutta valvova viranomainen ja asiantuntijalaitos. Sen toimialaan kuuluvat säteilylaitteet, radioaktiiviset aineet, ydinvoimalaitokset sekä ydinmateriaalit ja ydinjätteet. Toiminta-ajatuksena on ihmisten, yhteiskunnan, ympäristön ja tulevien sukupolvien suojeleminen säteilyn haitallisilta vaikutuksilta.

STUK valvoo myös työ-, asuin- ja elinympäristössä esiintyviä luonnon radioaktiivisia aineita ja niistä aiheutuvaa säteilyaltistusta sekä altistumista ionisoimattomalle säteilylle siltä osin, kuin valvonta ei kuulu muille viranomaisille.

Lainsäädännössä on säädetty työntekijöiden säteilyaltistuksen seurannasta, enimmäisarvoista ja terveystarkkailusta. Tiedot altistuksesta tallennetaan STUKin ylläpitämään annosrekisteriin.

STUK seuraa noin 11 000 työntekijän altistumista säteilylle sekä antaa turvallisuusohjeita ja kouluttaa säteilyä käyttäviä työntekijöitä.

STUK ylläpitää kansallisia mittanormaaleja. Näin varmistetaan, että Suomessa tehdyt säteilymittaukset ovat riittävän tarkkoja ja kansainvälisesti vertailukelpoisia.

STUK tarjoaa kotimaisille asiakkaille säteilymittauksia, radioaktiivisuusmäärytyksiä ja muita asiantuntijapalveluja. Ulkomaille tehtävien konsulttipalvelujen suurimmat tilaajat ovat Suomen ulkoasiainministeriö ja Euroopan unioni.

Tutkimus, ympäristön säteilyvalvonta ja valmiustoiminta ovat olennainen osa Säteilyturvakeskuksen toimintaa. Tutkimustuloksia julkaistaan tieteellisissä aikakauslehdissä ja julkaisuissa sekä keskuksen omissa julkaisusarjoissa. Uusista tutkimuksista ja ajankohtaisista aiheista STUK kertoo mm. Alara -lehdessään, Internet-sivuilla, esitteissä ja oppaissa.

Säteilyturvakeskuksen palveluksessa on noin 300 työntekijää.

Kuluttajavirasto

Kuluttajaviraston tehtävänä on kuluttajan taloudellisen, terveydellisen ja oikeudellisen aseman turvaaminen sekä kuluttajan toimintamahdollisuuksien edistäminen niin henkilökohtaisessa kuin yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja markkinoilla.

Kuluttajavirasto yhteistyössä lääninhallitusten ja kuntien terveystarkastajien kanssa vastaa kuluttajapalveluiden ja -tuotteiden turvallisuudesta. Pistokokein toteutettavalla markkinavalvonnalla se varmistaa, että kulutustavarat ja -palvelut ovat turvallisia.

Markkinavalvonnan tehokkuus varmistetaan monipuolisella valvonnalla. Valvontatapoja ovat tuotteiden turvallisuuden kartoitustutkimukset, markkinavalvonnan näytteiden testaus Tullilaboratorion kanssa, valitusten ja notifiointien käsittely sekä projektit kuntien valvontaviranomaisten kanssa.

Mikäli tuote todetaan vaaralliseksi tai turvallisuudeltaan puutteelliseksi, Kuluttajavirasto pyrkii elinkeinonharjoittajan kanssa neuvotteluratkaisuun puutteiden korjaamiseksi tai tuotteen myynnin lopettamiseksi. Virasto voi myös antaa myyntikiellon ja tehostaa sitä uhkasakolla sekä määrätä ns. palauttamismenettelyn vaarallisten tuotteiden poistamiseksi markkinoilta.

Keskeisiä valvottavia tuoteriikkejä ovat henkilönsuojaimet, lelut ja lastentarvikkeet, tekstiilit, kosmetiikka, urheilu- ja vapaa-ajanvälineet sekä erilaiset kulutuspalvelut, kuten kuntosalit, huvipuistot, laskettelurinteet, leikkikentät jne.

Tuoteturvallisuuslaki on toissijainen; tuotteisiin, joista on olemassa erityislainsäädäntöä (kuten lääkkeet ja elintarvikkeet), ei sovelleta tuoteturvallisuuslakia. Niiden valvonta kuuluu erityisviranomaisille.

Markkinavalvontaa täydennetään kuluttajille ja elinkeinonharjoittajille suunnatulla informaatiolla. Lisäksi lääninhallitukset tekevät omaehtoista markkinavalvontaa Kulut-

tajaviraston kanssa tehtyjen tulossopimusten mukaisesti.

Lääninhallitukset ja kuntien terveystarkastajat voivat tehdä tarkastuksia myyntipaikoissa sekä valmistajien ja maahantuojien varastoissa.

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto TVL

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto hoitaa lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavien vakuutuslaitosten yhteistointa edellyttäviä tehtäviä sekä muita tehtäviä siten kuin laissa tai asetuksissa säädetään. Liitto huolehtii myös Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta asuin- tai oleskelupaikan vakuutuslaitokselle johtuvista tehtävistä.

TVL:n avainalueet ovat järjestelmän soveltamisen yhdenmukaisuus, lakisääteisen tapaturmavakuutuksen kannattavuus, työsuojelutiedon tuottaminen, Euroopan vakuutusmarkkinoiden vaikutukset lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen sisällön tunnettuus.

TVL:n toteuttamaa työpaikkakuolemantapausten tutkintaa (TOT-tutkinta) johtaa TOT-tutkimusjohtokunta, jossa ovat edustettuina keskeiset työmarkkinajärjestöt, vakuutusala sekä Työturvallisuuskeskus. Kaikki kuolemaan johtaneet työtapaumat on tutkittu vuodesta 1985 lähtien. Yrittäjien tai vastaavien kuolemantapaukset on raportoitu YTOT-raportteina vuodesta 1998 alkaen. Vuosittain tapauksia on 30-40. Vuoden 2003 lopussa niitä oli yhteensä 676.

TOT-raportit jaetaan työpaikkojen työsuojeluyhdyshenkilöille sekä muille asiantuntijoille. TOT-raportti perustuu toimialakohtaisen tutkintaryhmän käyntiin työpaikalla sekä työsuojeluviranomaisten ja poliisin laatimiin dokumentteihin. Raporttien pohjalta laaditaan määrävälein toimialakohtaisia analyysejä ja yhteenvetoja.

TVL:n työturvallisuustoimintaa johtaa työturvallisuusvaliokunta, jossa on työmarkkinajärjestöjen ja vakuutusalan

edustus. Valiokunta koordinoi vakuutuslalla tehtävää työturvallisuustyötä. Se tekee myös aloitteita ajankohtaisista tilastomuutos-, tutkimus- ja selvitystarpeista, jotka pohjautuvat mm. TVL:n tuottamiin työtapaturma- ja ammattitautitilastoihin (tilasto-SAMMIO).

Työympäristömitaliasetuksessa TVL:lle on määrätty työympäristömitalitoimikunnan sihteeristön tehtävät, kuten mitaleista ja mitalien saajista tiedottaminen, yhteydenpito mitalien hakijoihin ja saajiin sekä vuosittaisen erityisansiomitalin jakotilaisuuden valmistelu. Toimikunta tekee vuosittain myös esityksen työsuojeluasioista vastaavalle ministerille erityisansiomitaleista.

Yhteystietoja

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sähköposti: etunimi.sukunimi@stm.fi

Kotisivut: www.stm.fi

Työsuojeluosasto

Uimalankatu 1, PL 536, 33101 Tampere

Puhelin: (03) 260 8111

Faksi: (03) 260 8511

Terveysosasto

Meritullinkatu 8, Helsinki

PL 33, 00023 Valtioneuvosto

Puhelin: (09) 160 01

Faksi: (09) 160 73809

Työministeriö

Eteläesplanadi 4, Helsinki

PL 34, 00023 Valtioneuvosto

Puhelin: (09) 160 06

Faksi: (09) 1604 7950

Sähköposti: etunimi.sukunimi@mol.fi

Kotisivut: www.mol.fi

Työterveyslaitos

Topeliuksenkatu 41 a A, 00250 Helsinki

Puhelin: (09) 47 471

Faksi: (09) 241 4634

Sähköposti: etunimi.sukunimi@ttl.fi

Kotisivut: www.ttl.fi

Työsuojelurahasto

Eerikinkatu 2, 00100 Helsinki

Puhelin: (09) 6803 3311

Faksi: (09) 6803 3315

Sähköposti: info@tsr.fi tai etunimi.sukunimi@tsr.fi

Kotisivut: www.tsr.fi

Työturvallisuuskeskus

Lönnrotinkatu 4 B, 00120 Helsinki

Puhelin: (09) 616 261

Faksi: (09) 612 1287

Sähköposti: etunimi.sukunimi@tyoturva.fi

Kotisivut: www.tyoturva.fi

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus STTV

Sähköposti: etunimi.sukunimi@sttv.fi

Kotisivut: www.sttv.fi

Säästöpankinranta 2 A, PL 210, 00531 Helsinki

Puhelin: (09) 396 7270

Faksi: (09) 3967 2797

Tuoterekisteriyksikkö

Uimalankatu 1, PL 686, 33101 Tampere

Puhelin: (03) 260 8200

Faksi: (03) 260 8222

Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT

Vuorimiehentie 5,

PL 1000, 02044 VTT

Puhelin: (09) 4561

Faksi: (09) 456 7000

Sähköposti: etunimi.sukunimi@vtt.fi

Kotisivut: www.vtt.fi

Säteilyturvakeskus STUK

Laippatie 4, PL 14, 00881 Helsinki

Puhelin: (09) 759 881

Faksi: (09) 7598 8500

Sähköposti: etunimi.sukunimi@stuk.fi

Kotisivut: www.stuk.fi

Turvatekniikan keskus (TUKES)

Lönnrotinkatu 37, PL 123, 00181 Helsinki
Puhelin: (09) 61 671
Faksi; (09) 605 474
Sähköposti: etunimi.sukunimi@tukes.fi
Kotisivut: www.tukes.fi

Kuluttajavirasto

Haapaniemenkatu 4 A, PL 5, 00531 Helsinki
Puhelin: (09) 77 261
Faksi: (09) 7726 7557
Sähköposti: posti@kuluttajavirasto.fi
Kotisivut: www.kuluttajavirasto.fi

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto TVL

Bulevardi 28, PL 275, 00121 Helsinki
Puhelin: (09) 680 401
Faksi: (09) 6804 0389
Sähköposti: etunimi.sukunimi@vakes.fi
Kotisivut: www.vakes.fi

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto

Suomen koordinaatiokeskus

Sosiaali- ja terveysministeriö
Työsuojeluosasto/kehitysyksikkö
PL 536, 33101 Tampere
Puhelin: (03) 260 8111
Faksi: (03) 260 8499
Kotisivut: www.tyosuojelutietopankki.fi
tai fi.osha.eu.int

Työsuojelupiirit

Sähköposti: etunimi.sukunimi@tsp.stm.fi
www.tyosuojelu.fi

Uudenmaan työsuojelupiiri

Siltasaarenkatu 12 A,
PL 46, 00531 Helsinki
Puhelin: (09) 774 711
Faksi: (09) 730 798 ja 719 837

Turun ja Porin työsuojelupiiri

Eerikinkatu 40-42, 20100 Turku
Puhelin: (02) 271 5777
Faksi: (02) 271 5778

Hämeen työsuojelupiiri

Uimalankatu 1,
PL 272, 33101 Tampere
Puhelin: (03) 260 8800
Faksi: (03) 260 8899

TYÖSUOJELUNÄYTTELY

Uimalankatu 1,
PL 272, 33101 Tampere
Puhelin: (03) 260 8891, 260 8890
Faksi (03) 260 8150
www.tyosuojelu.fi/nayttely

Kaakkois-Suomen työsuojelupiiri

Pormestarinkatu 1,
PL 145, 53101 Lappeenranta
Puhelin: (05) 626 4100
Faksi: (05) 626 4145

Yhteystietoja

Mikkelin toimipiste

Jääkärintie 14,
PL 180, 50101 Mikkelä
Puhelin: (015) 321 7333
Faksi: (015) 321 7333

Vaasan työsuojelupiiri

Kauppapuistikko 20 B
PL 172, 65101 VAASA
Puhelin: (020) 123 6200
Faksi: (020) 123 6229

Keski-Suomen työsuojelupiiri

Ailakintie 17,
PL 119, 40101 Jyväskylä
Puhelin: (014) 697 211
Faksi: (014) 697 341

Itä-Suomen työsuojelupiiri

Vuorikatu 26 A,
70100 Kuopio
Puhelin: (017) 201 401
Faksi: (017) 201 410

Joensuun toimipiste

Kauppakatu 20, 80100 Joensuu
Puhelin: (013) 16 291
Faksi: (013) 162 9309

Pohjois-Suomen työsuojelupiiri

Albertinkatu 8,
PL 229, 90101 Oulu
Puhelin: (08) 315 9511
Faksi: (08) 315 9599

Kemin toimipiste

Meripuistikatu 16, 94100 Kemi
Puhelin: (016) 215 5300
Faksi: (016) 257 507

Julkaisumyynti:

Sosiaali- ja terveysministeriö

PL 536, 33101 Tampere
Puhelin: (03) 260 8158 tai (03) 260 8535
Faksi: (03) 260 8150
Sähköposti: julkaisumyynti@stm.fi
Kotisivut: www.stm.fi